

Odpowiedzialność cywilna pielęgniarki i położnej

Agata Bzdyń

**Kancelaria Radców Prawnych i Adwokatów Nowakowski
i Wspólnicy sp. j. w Działdowie, oddział w Toruniu**

NOWAKOWSKI I WSPÓLNICY

**Wydawnictwo
Wiedza i Praktyka**

Agata Bzdych, autorka publikacji jest aplikantem radcowskim przy OIRP w Toruniu, doktorantką w Katedrze Prawa Cywilnego i Międzynarodowego Obrotu Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Specjalizuje się w prawie cywilnym, odszkodowawczym i gospodarczym. Do jej szczególnych zainteresowań należą zagadnienia związane z umową ubezpieczenia i odpowiedzialnością ubezpieczeniową. Od marca 2009 r. jest pracownikiem Kancelarii Radców Prawnych i Adwokatów Nowakowski i Wspólnicy sp. j. z siedzibą w Działdowie, w Oddziale Kancelarii w Toruniu.

NOWAKOWSKI I WSPÓLNICY

Wydawca

Alina Sulgostowska

Redaktor

Anna Rubinkowska

Koordynator produkcji

Tomasz Jakóbiak

Projekt graficzny okładki

Raster studio

Korekta

Zespół

ISBN 978-83-7677-766-5

Copyright by Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

Warszawa 2010

Skład i łamanie:

Raster studio, Norbert Bogajczyk

ul. Konopnickiej 46, 05-071 Sulejówek, tel. 603 59 59 71

Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

03-918 Warszawa, ul. Łotewska 9a,

tel. 22 518 29 29, faks 22 617 60 10

E-book chroniony jest prawem autorskim.

Przedruk materiałów bez zgody wydawcy jest zabroniony. Zakaz nie dotyczy cytowania publikacji z powołaniem się na źródło. Zaproponowane w niniejszym e-booku wskazówki, porady i interpretacje dotyczą sytuacji typowych. Ich zastosowanie w konkretnym przypadku może wymagać dodatkowych pogłębionych konsultacji. Publikowane rozwiązania nie mogą być traktowane jako oficjalne stanowisko organów i urzędów państwowych. W związku z powyższym redakcja nie może ponosić odpowiedzialności prawnej za zastosowanie zawartych w e-booku wskazówek, przykładów, informacji itp. do konkretnych przypadków.

Spis treści

1. ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA W PRAWIE POLSKIM	2
1.1. Ustalanie wysokości szkody	3
1.2. Szczególna staranność zawodowa pielęgniarki i położnej	4
2. ZASADY WYKONYWANIA ZAWODU PIEŁĘGNIARKI I POŁOŻNEJ. ZAKRES ODPOWIEDZIALNOŚCI ZAWODOWEJ	6
2.1. Zasady wykonywania zawodu pielęgniarki	6
2.2. Zasady wykonywania zawodu położnej	6
2.3. Czynności, które pielęgniarki i położne mogą udzielać samodzielnie	7
3. ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA PIEŁĘGNIARKI I POŁOŻNEJ ZA SZKODĘ WYRZĄDZONĄ PACJENTOWI	9
3.1. Odpowiedzialność pielęgniarki i położnej pozostających w ramach stosunku pracy	9
3.2. Odpowiedzialność pielęgniarki i położnej wykonujących zawód na podstawie umowy cywilnoprawnej	9
3.3. Odpowiedzialność cywilna pielęgniarki i położnej prowadzących indywidualną, indywidualną specjalistyczną lub grupową praktykę zawodową	11
4. UBEZPIECZENIE OC PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH	13
4.1. Obowiązkowe ubezpieczenie OC	13
4.2. Dobrowolne ubezpieczenie OC	13
5. PODSTAWA PRAWNA	15

1. ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA W PRAWIE POLSKIM

Odpowiedzialność cywilna jest podstawową instytucją polskiego prawa cywilnego, związaną z jednej strony z istnieniem zobowiązania danego podmiotu do naprawienia szkody wyrządzonej jego działaniem lub zaniechaniem naruszającym stosunki umowne bądź pozaumowne, a z drugiej – z uprawnieniem podmiotu poszkodowanego do żądania naprawienia powstałego na jego dobrach uszczerbku wywołanego tym działaniem lub zaniechaniem podmiotu zobowiązanego¹.

WAŻNE

W polskim prawie cywilnym nie ma ustawowej definicji szkody. Zwyczajowo pod pojęciem „szkoda” rozumie się uszczerbek na szeroko rozumianych interesach majątkowych danej osoby, zarówno materialny, jak i niematerialny.

Regułą jest, iż wspomniany uszczerbek powstaje w związku z działaniem czynników (przedmiotów, osób, zdarzeń) zewnętrznych, niezależnie od woli poszkodowanego. W sytuacji gdy poszkodowany zgadza się na naruszenie jego interesów, sam uszczerbek nie jest eliminowany, jednak zgoda lub przyczynienie się poszkodowanego² mogą prowadzić do zmniejszenia, a nawet wyłączenia obowiązku odszkodowawczego ze strony osób do tego zobowiązanych³. Należy również pamiętać, iż nie każdy w ten sposób rozumiany uszczerbek, zarówno majątkowy, jak i niemajątkowy, będzie podlegał wynagrodzeniu, a jedynie taki, z powstaniem którego ustawa wiąże obowiązek jego naprawienia⁴.

W ramach pojęcia szkody rozróżnia się szkodę na mieniu oraz szkodę na osobie.

1. Szkoda na mieniu

Ze szkodą na mieniu mamy do czynienia w sytuacji, gdy uszczerbek powstaje bezpośrednio na dobrach materialnych poszkodowanego, np. uszkodzenie posiadanych przez niego rzeczy.

2. Szkoda na osobie

O szkodzie na osobie mówimy, gdy ma ona bezpośredni związek z osobą poszkodowanego i jest rezultatem naruszenia jego dóbr osobistych, takich jak np. zdrowie, integralność cielesna, powodujące ból fizyczny czy też cierpienia psychiczne.

¹ M. Kaliński, *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, Warszawa 2008, s. 7–8.

² Zgodnie z treścią art. 362 Kodeksu cywilnego „jeśli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiednio zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron”.

³ M. Sośniak, *Znaczenie zgody uprawnionego w zakresie cywilnej odpowiedzialności odszkodowawczej*, *Prace Prawnicze UJ* 1959, z. 6, s. 127–172.

⁴ A. Sinkiewicz, *Pojęcie i rodzaje szkody w polskim prawie cywilnym*, *Rejent* 1998, nr 2, s. 61–62.

Szkoda na osobie może, choć nie musi, wywierać wpływ na sferę majątkową osoby poszkodowanej. Wpływ taki będzie miała wówczas, gdy objawi się jako naruszenie czynności narządów ciała, rozstrój zdrowia i spowoduje konieczność ponoszenia przez poszkodowanego wydatków na leczenie, rehabilitację, a także w sytuacji gdy jej skutkiem będzie czasowe lub trwale pozbawienie poszkodowanego możliwości wykonywania pracy i uzyskiwania z tego tytułu zarobków⁵.

WAŻNE

Każda szkoda, rozważana jako uszczerbek na majątku w granicach normalnych następstw działania lub zaniechania, które wywołało szkodę, może mieć postać szkody rzeczywistej lub utraconych korzyści, których osoba poszkodowana nie osiągnęła, a które mogła osiągnąć, gdyby nie wyrządzono jej szkody (art. 361 § 2 Kodeksu cywilnego).

1.1 Ustalanie wysokości szkody

Nie oznacza to jednak, że poszkodowany wskutek doznania szkody w postaci utraconych korzyści stanie się bogatszy, lecz w ramach przysługującego mu odszkodowania ma prawo oczekiwać, iż zostanie mu zwrócone to, czego mógł oczekiwać, gdyby szkoda nie nastąpiła. Tak jak wyliczenie wysokości szkody rzeczywistej jest stosunkowo proste, tak wskazanie właściwej wartości utraconych przez poszkodowanego korzyści nastrocza wielu problemów praktycznych. Przy jej ustalaniu konieczne jest przyjęcie pewnych założeń, gdyż nie będzie możliwe uzyskanie pewności, że w rzeczywistości poszkodowany uzyskałby korzyści we wskazanej wysokości. Niezbędne jest zatem poszukiwanie stanu, który w najwyższym stopniu będzie odpowiadał rzeczywistości. Dlatego też przy ustalaniu wysokości utraconych korzyści postuluje się wnioskowanie na podstawie ustalonych, sprawdzonych warunków.

PRZYKŁAD 1

Podręcznikowym przykładem obrazującym sposób dokonywania wyliczenia jest sytuacja, w której poszkodowany taksówkarz zostaje pozbawiony możliwości korzystania ze swojego pojazdu do świadczenia usług przewozowych na skutek wypadku drogowego. Jedną z metod służących uprawdopodobnieniu wartości utraconych przez niego korzyści jest porównanie wysokości uzyskiwanych przez niego dochodów w czasie bezpośrednio poprzedzającym powstanie szkody⁶.

⁵ W. Czachórski, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 2004, s. 99–101.

⁶ Z reguły będzie to wskazanie, iż w okresie, przykładowo, kwartalnym poprzedzającym powstanie szkody uzyskiwał przychody w wysokości X i poniósł koszty na ich uzyskanie w wysokości Y, podzielone przez liczbę dni, w których świadczył usługi (M), a następnie pomnożone przez liczbę dni (Z), w których świadczyłby usługi, gdyby nie wyrządzono mu szkody.

Ponadto uszczerbek na dobrach i interesach osoby poszkodowanej może mieć charakter nie tylko majątkowy. Naruszenie powodujące odpowiedzialność nie będzie więc bezpośrednio uszczuplało majątku osoby poszkodowanej. Szkoda niemajątkowa może wystąpić jako cierpienie fizyczne i psychiczne, naruszenie godności czy naruszenie integralności cielesnej osoby poszkodowanej. Jej cechą charakterystyczną jest fakt, iż nie istnieje możliwość oddania jej wartości w pieniądzu⁷. W związku z tym, iż szkoda niemajątkowa bardzo często związana jest ze szkodą osobową, ryzyko jej wyrządzenia, zważywszy na ustawowy zakres obowiązków pielęgniarki i położnej, jest znaczne.

Podmioty prawa cywilnego ponoszą odpowiedzialność za wyrządzenie szkody czynem niedozwolonym na zasadzie winy, którą osoba poszkodowana zobowiązana jest sprawcy udowodnić, na zasadzie ryzyka (w przypadkach wskazanych w ustawie) oraz na zasadzie słuszności (gdy z okoliczności, a zwłaszcza z porównania stanu majątkowego poszkodowanego i sprawcy, wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego).

W stosunkach umownych natomiast sprawcy szkód odpowiadają za niezachowanie należytej staranności podczas wykonywanych przez siebie czynności. Wskazany zakres odpowiedzialności strony stosunków cywilnoprawnych mogą jednak uregulować między sobą inaczej, poprzez wskazanie, iż wobec osoby odpowiedzialnej będą stosowane bardziej restrykcyjne zasady, niż przewiduje to Kodeks cywilny. Możliwe jest więc zapisanie na przykład w umowie stron, iż jedna z nich w zakresie wykonania danego zadania odpowiada za niezachowanie najwyższej staranności wymaganej w stosunkach danego rodzaju. Bardzo często takie zobowiązanie zawierane jest w umowach z podmiotami trudniącymi się danymi usługami zawodowo. Niekiedy również wyższy stopień staranności przy wykonywaniu czynności wskazany jest bezpośrednio w przepisach prawa. Taki podwyższony stopień staranności ustawodawca przewidział wobec osób trudniących się zawodem pielęgniarki i położnej.

1. 2. Szczególna staranność zawodowa pielęgniarki i położnej

Pielęgniarka, położna wykonują zawód zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, dostępnymi im metodami i środkami, zgodnie z zasadami etyki zawodowej oraz ze szczególną starannością (art. 18 ustawy z 5 lipca 1996 r. o zawodach pielęgniarki i położnej, dalej: ustawa o PiP). Ustawodawca nie wyjaśnił jednak, jak wskazana przez niego szczególna staranność ma być wykonywana. Należy w takim przypadku założyć, iż pielęgniarka i położna powinny wykonywać swoje obowiązki w taki sposób, aby nie popełnić błędów, które przy udzielaniu pomocy czy wykonywaniu danej czynności związanej z ich zawodem mogłyby z dużym prawdopodobieństwem popełnić osoby nieposiadające specjalistycznej wiedzy i umiejętności wymaganych w celu uzyskania kwalifikacji zawodowych pielęgniarki i położnej.

Przy omawianiu podstaw i zakresu obowiązku odszkodowawczego w prawie polskim nie sposób pominąć problematyki związku przyczynowego między zdarzeniem wywołującym szkodę

⁷ M. Wałachowska, *Zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę*, Toruń 2007, s. 14.

a jej powstaniem i rozmiarami. Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła (art. 361 § 1 Kodeksu cywilnego). Oznacza to, że ustawodawca ogranicza zakres odszkodowania jedynie do tzw. normalnych następstw zdarzenia wywołującego szkodę. W praktyce sugeruje to, że nie zawsze szkoda poniesiona przez poszkodowanego będzie podlegała naprawieniu w pełnej wysokości. Może się okazać, iż do pierwotnego zdarzenia wywołującego szkodę „dołączą” się inne czynniki, które będą wpływały na jej rozmiar. Oczywisty jest fakt, że osoba odpowiedzialna za zaistnienie pierwszego ze zdarzeń będzie odpowiadała za szkodę przez nie spowodowaną, natomiast w zakresie wywołanym przez to drugie zdarzenie będzie wolna od odpowiedzialności.

PRZYKŁAD 2

Najlepiej problem związku przyczynowego można wyjaśnić na przykładzie, zakładając, że osoba A uległa wypadkowi samochodowemu spowodowanemu przez osobę B, w którym doznała obrażeń ciała i konieczna była jej hospitalizacja. Podczas pobytu w szpitalu osoba A, w związku z niezachowaniem higieny przez personel udzielający jej pomocy medycznej, została zakażona gronkowcem. W tej sytuacji odpowiedzialność osoby B ograniczona będzie jedynie do szkody, która powstała w związku z wypadkiem, natomiast osoba ta powinna być zwolniona z odpowiedzialności za szkodę (majątkową i niemajątkową) w zakresie, w jakim pobyt w szpitalu i dalsze leczenie zostały spowodowane w związku z zakażeniem gronkowcem.

Czas pracy w służbie zdrowia pod lupą inspekcji pracy.

Państwowa Inspekcja Pracy zapowiedziała, że w 2010 r. skontroluje ZOZ w zakresie przestrzegania przepisów płacowych i norm czasu pracy. Pilotażowe kontrole w 2009 r. wykazały bowiem wiele nieprawidłowości.

Jeśli potrzebujesz narzędziowych informacji na temat tego, jak poprawnie rozliczać czas pracy w Twojej jednostce, polecamy naszą publikację „Czas pracy w służbie zdrowia – rozliczanie 2010” z praktycznymi przykładami rozliczeń na 2010 r. oraz wskazówkami, jak najkorzystniej zatrudniać w służbie zdrowia.

Zamówienia: www.CzasPracyZOZ.pl

